

VEREENIGINGSVERSLAGEN.

VEREENIGING VAN NEDERLANDSCHE TANDARTSEN.

(Vergadering van 10 en 11 Jan. 1920).

Door den heer P. Buisman werd de voordracht gehouden „Het aesthetisch element in de tandheekunst” (blz. 49 v. d. jaargang).

De Voorzitter: Voorzoover mij bekend, is dit de eerste maal, dat wij tal van in de practijk dagelijks voorkomende quaesties bewust hebben hooren ontleden uit aesthetisch oogpunt. Verschillenden onzer zullen de juistheid van sommige Uwer opmerkingen wel eens hebben gevoeld, maar ik betwijfel, of een van hen die zaken zoo consequent heeft doordacht als in Uw fraai gestelde voordracht is geschied. Het is jammer, dat de tijd U ontbroken heeft om Uw voordracht aan andere leden vooraf ter inzage te geven; gezien de filosofische wijze van inkleeding zou dit de gedachtenwisseling zeker ten goede zijn gekomen. (A p p l a u s).

Wij zullen het nu zoo voor lief moeten nemen en ik vraag dus, wie over deze voordracht het woord verlangt.

De heer J. S a n d e r s Ez.: M. d. V.! Ik zou een enkel woord willen zeggen, niet om te discussieeren, maar om de hulde uit het gemeene publiek te voegen bij die, welke U van de bestuurstafel aan den heer Buisman hebt gebracht. Wij, die den heer Buisman volgen in zijn artikelen in het Tijdschrift, verwachtten niet anders dan dat hetgeen hij hedenavond zou ter tafel brengen denzelfden prettigen indruk zou maken, dien zijn artikelen altijd bij ons wekken; in die verwachting zijn wij niet teleurgesteld. Zooals U zeide, M. d. V., de heer Buisman heeft ons eens gewezen, weldoordacht, op allerlei aangelegenheden waarvoor wij dagelijks komen te staan, maar waarover velen van ons heenloopen, zonder er dieper over na te denken. Het is zeker goed, dat onderwerpen als deze hier eens worden besproken, ten einde ons, practici van ouderen en van jongeren datum, eens te brengen tot nadenken en wellicht ook tot inkeer. Als stem uit de vergadering wil ik den heer Buisman welgemeenden dank en hulde brengen voor hetgeen hij hedenavond heeft geleverd.

De heer Edel: Zou de heer Buisman mij ook kunnen inlichten, wie proefondervindelijk bewezen heeft, dat een normaal occludeerend gebit de maximum-hoeveelheid functie heeft, voor elk individu?

De heer Buisman: Ik geloof eigenlijk, dat wij er aan gewoon zijn geraakt, op gezag van de orthodontisten die stelling als een soort van evangelie te aanvaarden. Misschien zal ik nog eens in de gelegenheid zijn, dat punt nader onder de oogen te zien, maar zonder nader onderzoek ben ik niet in staat, die vraag dadelijk te beantwoorden.

De heer van der Linde: Ik herinner mij, dat tien of twaalf jaar geleden de heer Fuyt een voordracht heeft gehouden waarin hij die stelling al heeft verkondigd. In de discussie werd toen ook er op gewezen, dat bij een normaal gebit het aanrakingsvlak het allergrootst was, daardoor de kauwfunctie het grootst en de afslijting het kleinst.

De Voorzitter: Naar aanleiding van de vraag van den heer Edel, die eigenlijk min of meer buiten de orde is — maar wij hebben toch den tijd — wil ik nog opmerken, dat de aard van het voedsel van grooten invloed is op de opstelling der tanden en de functie van het gebit.

Meer naar aanleiding van de voordracht zou ik het volgende willen opmerken. Ook volgens mijn meening is het aesthetische element in de tandheelkunde van zeer groot belang. Het wordt totnutoe in de opleiding vrijwel verwaarloosd, en de funeste gevolgen daarvan laten zich in de practijk geducht gelden, zooals de heer Buisman terecht opmerkte. Men zou daaraan merkwaardige beschouwingen kunnen vastknoopen. Ik herinner alleen aan hetgeen Röse gezegd heeft op het Internationaal Congres voor Hygiëne te Stockholm, in 1912. Hij betoogde toen in een voordracht, dat de vooruitgang van de medische wetenschap voor een groot deel strekte tot ernstige schade van de menschheid. Allerlei minderwaardige individuen worden opgelapt, als gevolg daarvan nemen zij deel aan de voortplanting, en dat komt volgende generaties niet ten goede. Hij wees er ook op, dat de tandartsen tal van menschen begiftigen met protheses, en hun door valschen schijn een min of meer aangenaam uiterlijk verschaffen, dat huwelijkskansen voor hen opent, die zij anders vermoedelijk niet zouden hebben gehad. Die opmerking wekt ook hier algemeen de lachlust op, en toch is zij juist in haar consequenties, wanneer men zich stelt op den bodem van de degeneratie van het menschelijk geslacht.

De heer Buisman heeft eenige opmerkingen gemaakt over het proces van het oud worden, de verandering van de gelaatskleur en van de

gesteldheid der tanden enz. Dit alles veroorzaakt een aesthetisch effect bij een individu van hoogen leeftijd. Naar mijn overtuiging wordt dat effect bereikt door de macht van gewoonte van ons zien. Wanneer een grijsaard, bij een overigens voor een oud man normaal voorkomen, de jeugdige tint van de huid zou hebben behouden, zou ons dat vreemd en vermoedelijk onaangenaam aandoen; wanneer echter ieder op hoogen leeftijd die tint van de huid behield, zouden wij dat als het gewone verschijnsel zijn gaan beschouwen en zou de tanige huid bij den grijsaard ons juist onaangenaam aandoen. Op dat element van gewoonte is indertijd ook gewezen door Straub, den Amsterdamschen hoogleeraar in de oogheelkunde, die o.a. zeide: de nieuwe spelling treft ons, ouderen, als iets onaangenaams, en dat wordt alleen hierdoor veroorzaakt, dat wij gewoon zijn bij het lezen de oude spelling voor ons te zien. De macht der gewoonte belet ons, wanneer wij iets lezen dat ons anders aangenaam zou treffen, dat te apprecieeren, omdat die wijze van spellen ons gezicht hindert. Dat is iets, wat ook in de tandheelkunde een zeer belangrijke rol speelt. Vandaar, dat de gelaatstudie in de tandheelkundige opleiding m.i. aanmerkelijk veel dieper diende te gaan dan tegenwoordig het geval is. Hetzelfde geldt in zeer sterke mate ook voor de orthodontie. In een van de laatste nummers van *The International Journal of Orthodontia* schrijft een collega over de metingen van Hawley en anderen. Hij constateert, dat die falikant verkeerd zijn, en nonsens, waarin hij m.i. gelijk heeft. Hij zegt: men kan niet bepalen een normale tandboog bij een bepaald individu, want, gegeven de grootte en den vorm van de tanden kan men zich tien of meer opstellingen denken, die alle goed kunnen zijn. Hij beroept zich daartoe op de vergelijkende anatomie en op oude schedels, van de Egyptenaren af, waarmede hij aantoonde dat bij gelijke schedels verschillende kaken aanwezig zijn, zoodat bepaalde tandbogen bij een vooruit opgezet schema nooit juist kunnen zijn. Daaruit volgt, dat de orthodontische behandeling met den dag moeilijker wordt, omdat men langzamerhand terugkeert tot het oude principe, dat de behandeling geheel afhangt van het persoonlijk inzicht van den tandarts, die geen enkel houvast meer heeft, ook niet aan de theorie van de normale occlusie van Angle, die langzamerhand van de baan raakt. De afwezigheid van aesthetische opleiding geeft dan ook tot mislukkingen op orthodontisch gebied aanleiding. Daarom is het van groot belang, dat de heer Buisman op dat punt eens nadrukkelijk de aandacht heeft gevestigd.

De heer Bosch: M. d. V.! De lezing van den heer Buisman heeft ons willen zeggen, dat het een eisch is, dat wij ons aesthetisch ontwikkelen, want, ook daarin is ontwikkeling; wij moeten leeren zien,

wat mooi is in het gebit en wat leelijk is. Gesteld nu eens, dat wij allen het tot een zoodanigen graad van aesthetische ontwikkeling brengen, dat wij in elk gegeven geval kunnen zeggen: dat is wat wij kunnen en wat wij moeten doen. Moeten wij dan in dat opzicht gaan marchandeeren met onze patiënten, of moeten wij het principe hoog houden? Ik herinner mij een collega, die een gebit gemaakt had dat aesthetisch naar zijn zin was en dat ook functioneel in orde was, maar waarmede de patiënt niet tevreden was. De collega zeide toen: U behoeft het gebit niet te nemen, maar dan kunt U ook verdwijnen. Is dat nu een methode van optreden? De weinige oogenblikken, dat wij onze patiënten zien, zijn niet voldoende om hen aesthetisch op te voeren; het is al heel mooi, als wij een deel van dien tijd besteden om hen tandheekkundig op te voeren. In hoeverre moeten wij nu die filosofische opvattingen van collega Buisman in de practijk handhaven?

De heer B u i s m a n: M. d. V.! Men kan zich bij de vervaardiging van kunstgebitten stellen, of wel op het standpunt van den tandarts, dien collega Bosch bedoelt, of wel op dit standpunt: ik maak den patiënt een kunstgebit naar zijn zin, en ik zie hem nooit weer terug. Van psychologisch en reputatief standpunt is dat misschien juist, maar ik meen, dat wij in de practijk moeten zoeken naar een gulden middenweg. Er zijn nu eenmaal patiënten, die niet voor beleering vatbaar zijn, en die bij ons komen met vaststaande aesthetische begrippen, zoo bijv. een dame van 60 jaar, die niet anders wil hebben dan kleine, hagelwitte tanden, alsof zij 20 jaar was. Wanneer wij stellig daar tegen ingaan, wij zeggen: ik maak U een gebit, dat bij Uw gelaat past, en de patiënt is niet tevreden, dan is dat een ellendig geval. Wij moeten den tijd zijn gang laten gaan en intusschen het onze doen om patiënten, die daarvoor vatbaar zijn, te overtuigen van de onjuistheid van hun standpunt. Mijn ervaring is, dat het met een deel der patiënten heel wel gaat, maar dat wij ons moeten wachten voor overdrijving. Gesteld eens, dat er een objectieve maatstaf was voor het vaststellen van de kleur van een kunstgebit, dan zou het dragen van zulk een gebit voor vele patiënten vermoedelijk een teleurstelling zijn, en zouden wij wel ons zelf bevredigen, maar niet de patiënten. Ik geloof dus, dat wij een beetje water in onzen wijn moeten doen en het gebit zoo moeten maken, dat ook de patiënt er tevreden mee is.

De heer K l i n k h a m e r: In verband met de kleurbepaling wil ik even dit zeggen. Het is mij voorgekomen, dat protheses, die de laatste jaren vervaardigd worden, veel minder aan aesthetische eischen voldoen dan vele protheses die ik in vroegere jaren gezien heb: Mij komt

het voor, dat de oorzaak daarvan ligt in de tanden die wij gebruiken. De tegenwoordige Solilatanden en de tanden van de Trey bijv. zijn zoo uniform (ik zal nu niet spreken van de kleur), dat als wij een vlak tanden voor ons zien al die tanden eigenlijk gelijk zijn. Wanneer men daartegenover eens de tanden bekijkt, die een twintig jaar geleden gebruikt werden door onze tandartsen, dan staat men versted van de mooie kleuren en vormen. Dat waren alle platinatanden. Ik herinner mij uit den tijd, dat ik assistent was bij collega Pinkhoff, dat hij een kastje had, en als hij dat open trok kwamen voor den dag oude tanden, die hij gebruikt had als jong tandarts. Dergelijke tanden zien wij tegenwoordig nooit weer. Hij had de gewoonte, de fronttanden ongeveer op te stellen in den mond van den patiënt. Hij beoordeelde dan de kleur en den stand, en gaf dan aan het type. Wij weten allen, dat er zekere typen van gebitten zijn, en dat wij die typen ook kunnen weergeven in het kunstgebit. Het is echter zeer moeilijk, dat te doen op het model, men moet het doen in den mond. Het is mij vaak overkomen, dat ik een bepaald type op het model opstelde en dat later, wanneer ik het gebit in den mond paste, bleek, dat het gebit het niet deed, dat het onnatuurlijk was, terwijl de bedoeling juist was een zeer natuurlijk gebit te plaatsen.

Wanneer wij goede resultaten willen bereiken, moeten wij in de eerste plaats trachten, tanden te krijgen, die meer beantwoorden aan de eischen van schoonheid, die wij stellen, en in de tweede plaats dienen wij zooveel mogelijk het gebit in den mond op te stellen en te streven naar een type, dat bij het gezicht past. Wij zullen dan niet alleen de patiënten, maar ook ons zelf kunnen bevredigen.

De heer B u i s m a n: Het is ook mij opgevallen dat protheses, vooral volle protheses, gemaakt door oudere collega's, een veel natuurlijker kleur hadden dan de protheses die tegenwoordig worden gemaakt. Kleur 22 en volgende van de Trey zijn zeer donker, en als men een patiënt daarvan een gebit maakt, jaagt men hem de schrik op het lijf. De oudere tandartsen hadden blijkbaar niet alleen een natuurlijk inzicht, maar verstonden ook de kunst, den patiënt te overtuigen, dat een bepaald gebit bij zijn leeftijd paste. Daartoe moeten wij opnieuw trachten te komen. Voor mannelijke patiënten, die uit den aard der zaak donkerder gekleurde tanden hebben dan vrouwen, moeten wij een veel donkerder type gaan gebruiken dan wij totnutoe in de practijk doen.

Ik wil nog wijzen op m.i. een onjuistheid in het artikel van dien mijnheer Williams, betreffende de harmonie van de tanden met het uiterlijk. Wanneer men uitgaat van het standpunt, dat ik heb ingenomen, dat men bij de keuze der tanden rekening moet houden met

den physiologischen toestand op dien leeftijd, bijv. bij een grijsaard, dan kunnen wij ons onmogelijk houden aan de voorschriften van Williams bij de keuze der tanden.

De heer J. S a n d e r s E z.: Het schijnt, dat collega Bosch zeer veel tegenstand verwacht bij de patiënten, wanneer wij trachten de kunstgebitten op te stellen naar de eischen der aesthetica, zooals wij die kennen. Ik meen dat wij in dit opzicht niet al te pessimistisch moeten zijn, want ik ben er van overtuigd, dat die tegenstand in die mate althans niet zal bestaan. Ik heb thans een vrij geruim aantal jaren gewerkt in de groote stad, maar een nog grooter aantal jaren heb ik gepractiseerd in een kleine plaats, waar ik meer protheses maakte dan thans in Amsterdam. Ik kreeg daar voor een groot deel boerenpubliek in behandeling, van wie wij zeker zouden verwachten, dat zij van aesthetica niet het minste besef hebben, en allen die witte tandjes zouden wenschen. Ik heb daaraan nooit toegegeven en ik kan mij niet herinneren, dat ik in één geval op zoo ernstigen tegenstand ben gestuit, dat het mij niet gelukte den patiënt te overtuigen van de onjuistheid van zijn (resp. haar) inzicht en de juistheid van het mijne. Veel hangt af van het optreden van den tandarts en van zijn overredingskracht.

Ik zou de collega's nog een kleinen practischen wenk willen geven. Vooral wanneer men een grootere prothese maakt doet men goed, bij het passen deze quaesties van aesthetica met den patiënt uit te maken. Men geeft hem een spiegel in de hand en in twijfelachtige gevallen wijst men hem op punten, die later wellicht bij hem zelf tegenstand zouden wekken. Aldus voorkomt men veel onaangename quaesties. Toch geloof ik niet, dat die quaesties in die mate bestaan, en waar mij door dental depots meermalen verzekerd is, dat de witte lichte tandsoorten zoo ontzettend veel gaan, terwijl zij in mijn practijk in het geheel niet gebruikt worden, geloof ik, dat dit uitsluitend de schuld is van de tandheelkundigen zelve. Zij behooren het tegen te gaan, en zij kunnen het ook.

De heer A. R e g e n s b u r g: Ik meen dat er nog een groote factor is, die invloed heeft op de kleur van de tanden. Vroeger, en ik spreek uit veertigjarige ervaring, schaamden de menschen zich, als zij kunsttanden moesten dragen, zij wilden het niet weten, en daarom kozen zij donkere kleuren. Tegenwoordig geuren de menschen er juist mee. Dat is een reden, waarom de kunsttandenfabrieken tegenwoordig niet meer die tanden maken van vroeger: er is geen vraag meer naar.

De heer E d e l: Het is bekend, dat misschien wel 95 % van de

menschen kleine tandanomalieën hebben. Zoudt U er nu niets voor voelen, in elke volledige prothese een kleine anomalie in te voeren? Tegenwoordig stellen de meeste tandartsen hun kunstgebitten op, en zoo wordt het ook gedoceerd, mannetje naast mannetje, maar het overschuiven van een laterale incisief door een centrale ziet U nooit of zelden in een volle prothese, en het komt toch in het gewone gebit meermalen voor.

De heer Klinkhamer: In antwoord daarop, wil ik even zeggen, dat het toch niet altijd wenschelijk is, anomalieën in een kunstgebit aan te brengen. Ik heb wel eens een laterale incisief scheef gezet, terwijl bij het passen in den mond bleek, dat het den patiënt volstrekt niet stond. In vele gevallen is het beslist noodig, de tanden netjes op een rij te zetten. Het hangt af van den persoon. Men moet het in den mond zien en dan voelt men, hoe het wezen moet.

De heer Backer Dirks: Het hangt ook af van den vorm van de kunsttanden; zij leenen er zich niet toe. De eenige, die er nog voor te gebruiken zijn, zijn de gecombineerde stellen tandvleeschstanden. Vroeger werden de tanden gemaakt met platinacrampons, en werden ze aan elkander gebakken, maar tegenwoordig staat het niet mooi, men ziet direct den platten vorm van den tand.

De heer Klinkhamer: Dikwijls heb ik niet de passende tanden kunnen vinden bij de natuurlijke tanden van den patiënt. Vandaag nog had ik een patiënt, voor wien ik het geheele rijtje Solila, Ash, Justy, S. S. White nagekeken heb, en er is geen tand bij, die deze kleur heeft. Wat doen de collega's in zulke gevallen? De kleur zelf bijwerken?

De heer Backer Dirks: De heer Klinkhamer sprak over het verschil in kleur tusschen de oude kunsttanden en de tegenwoordige. Naar ik wel eens gehoord heb, wordt dat verschil uitsluitend veroorzaakt hierdoor, dat onedel metaal in de crampons zit. Het gevolg daarvan is, dat de tand niet die hooge temperatuur kan verdragen en dus niet den glans krijgt, dien oude tanden wel hadden. Het is ook daardoor, dat de tand zelf aanslaat in den mond, omdat hij licht poreus is. Solila tanden doen dat sterker dan andere. In vele monden komt na enkele maanden een aanslag, dien wij bij platinatanden niet hadden; die waren glad, en de tegenwoordige zijn ruw.

De heer Buisman: De heer Backer Dirks noemt het een nadeel van de moderne kunsttanden, dat zij na een zekeren tijd gedragen te

zijn in den mond een bepaalde kleur aannemen. Ik zou dat juist een voordeel willen noemen, het redmiddel, dat ons in de practijk een beetje heen helpt over de disharmonie tusschen het natuurlijk gebit en de kunstproducten. Een stiftand, pas in den mond geplaatst, harmonieert ook zelden met de natuurlijke tanden. Ik zie dan altijd met genoegen, hoe na een dag of veertien dat verschil aardig is verdwenen. Hetzelfde doet zich voor bij een gedeeltelijke prothese, en ik vind dat dus geen bezwaar, maar integendeel een voordeel.

De heer Backer Dirks: Ik ben dat niet volkomen met U eens. Ik vind het heel goed, dat de tanden van een rooker een rookaanslag krijgen, maar men heeft dikwijls, dat een prothese van een vrouw — een niet rookende vrouw — die met tanden van een geelachtige kleur is opgesteld na korten tijd grijs is, waardoor het onderscheid tusschen kunsttanden en eigen tanden zeer duidelijk te zien is. De patiënt komt dan met het bezwaar: de tanden slaan aan. Met wat puimsteen is het er weer af te veggen, maar het is beslist een fout van de tanden.

De Voorzitter: Wanneer niemand meer het woord verlangt, breng ik den heer Buisman nogmaals hartelijk dank voor zijn belangwekkende beschouwingen over dit onderdeel van de tandheelkunde.

S. Blaauw. Praeparaten, naar aanleiding van de werking van Buckley's Desensitizing Paste. (Gepubliceerd in dit nummer).

De Voorzitter: Degenen, die het vorige jaar in de jaarvergadering aanwezig waren, zullen zich herinneren de bespreking van Buckley's pasta door mej. Dullemond en den heer Blaauw. Bij de discussie, die daarop volgde, deelde de heer Blaauw mede, dat hij praeparaten had laten maken, die hij echter niet kon vertoonen, omdat hij ze nog niet in zijn bezit had. Daarom apprecieeren wij het des te meer, dat collega Blaauw alsnog die praeparaten heeft vertoond.

Mag ik vragen of een van de aanwezigen het woord verlangt?

De heer Switters: M. d. V.! De heer Blaauw schreef mij naar aanleiding van zijn voordracht van verleden jaar, dat de discussie hem niet had bevredigd. Ik geloof niet, dat iemand zal betwisten, dat die discussie onbevredigend was; mej. Dullemond gebruikt de pasta met succes als anaestheticum, en de heer Blaauw gebruikt de pasta met succes om de pulpa te dooden. Het verheugt mij, dat de heer Blaauw op den ingeslagen weg is voortgegaan en nadere onderzoe-

kingen heeft verricht. G r o o v e heeft soortgelijke onderzoeken gedaan, ook met andere medicamenten, en bij verschillende heeft hij uit-treding van leucocyten waargenomen. Vooral bij tanden, die blootge-steld waren geweest aan de inwerking van Buckley's pasta was dat zeer sterk het geval, en dat wees op den nadeeligen invloed van de pasta. Nu meen ik te hebben opgemerkt, dat van uittreding van leucocyten bij deze praeparaten geen sprake was. Is dat inderdaad zoo?

De heer B l a a u w: Ik heb van de praeparaten niets anders gezegd en ook niets anders willen zeggen dan hetgeen dr. van Nederveen mij geschreven heeft. Ik kan er ook niets van zeggen, omdat hij zaakkun-dig is, en ik niet. Wanneer ik beide praeparaten naast elkaar heb, kan ik het verschil zien, maar ik heb te weinig aan microscopie gedaan, om met zekerheid een oordeel te mogen uitspreken. Waar dr. van Nederveen niets zegt over het uittreden van leucocyten, dunkt mij, dat hij die opmerking ook niet gemaakt heeft. De plaatjes van G r o o v e in de Dental Cosmos heb ik bij mij, maar ze zijn lang zoo duidelijk en zoo helder niet als deze. Gesteld al, dat de leucocyten zijn uitgetre-den op de plaats, die hij aangeeft, dan is het beeld zoo donker en zoo vlak, dat wij het met de lantaren ook wel niet zullen zien. Naar aan-leiding van wat ik gelezen had van G r o o v e heb ik dr. van Neder-veen er nog naar gevraagd, en die heeft mij geantwoord, dat hij het verschijnsel niet had opgemerkt.

De heer E d e l: Wat betreft de levensvatbaarheid van de pulpa bij behandeling met Buckley's pasta kan ik zeggen, dat ik die zelf heb ondervonden. Ik had een halscaviteit in een premolaar, en daarin werd de pasta afgesloten. 's Nachts voelde ik hevige pijnen. 's Morgens is de kies opengemaakt en doorgeboord tot in de pulpakamer. De pulpa-kamer kon geheel worden opgeruimd, en ik voelde er niets van. De pulpa, die er verder in zat, werd er in gelaten en overkapt, en de caviteit gevuld. Een jaar later, terwijl ik vacantie had, viel de vulling er uit, ik liep bij een anderen collega in en die moest de pulpa caute-riseeren. Een jaar te voren kon ik dus de zenuw niet voelen, en nu bloedde alles.

De V o o r z i t t e r: Klinisch is dat een zeer belangrijke opmerking. Een paar dagen na de voordracht van den heer Blaauw kreeg ik een patiënt, die in de termen viel om behandeld te worden met Buckley's pasta als devitalisatiemiddel. Den volgenden dag kreeg ik dien mijn-heer terug, razend van de kiespijn. Ik heb toen een heilzamen schrik gekregen, en ik heb het nooit meer als cauterisatiemiddel gebruikt. Eenigen tijd daarna vernam ik van een collega, dat hij dezelfde onder-

vinding had opgedaan; ik meen dat het collega van Hasselt was. Ik herinner mij toch niet, dat de heer Blaauw iets bizonders heeft gedaan.

De heer Blaauw: Gebruikt U de pasta wel meer?

De Voorzitter: Ja, ik had de pasta wel eens gebruikt als desensitizing pasta, en met succes.

De heer Blaauw: De wijze van applicatie is dezelfde, maar misschien is de eene patiënt gevoeliger dan de andere.

Bij den heer Edel heeft blijkbaar ook geen afsterving van de pulpa plaats gehad, maar toch een sterke irritatie. De heftige pijnen zijn waarschijnlijk veroorzaakt door het vrijgekomen aldehyd. Zoo kan het met Uw patiënt ook zijn geweest.

De Voorzitter: Dus het is geen pijnloos middel.

De heer Blaauw: Maar wanneer U de pasta gebruikt als anaestheticum kunt U precies hetzelfde hebben.

De heer Oostingh: Kan dat ook zitten in de samenstelling? De pasta van Blomberg is een andere dan die van Buckley.

De heer Blaauw: Ik heb natuurlijk de echte.

De heer Oostingh: Ik heb een enkelen keer de pasta van Blomberg gebruikt en ik heb nooit narigheid gehad. Misschien zit dat in de samenstelling.

De heer Blaauw: Die „narigheid” kan nog komen. Herinnert U maar, dat wij met de eerste silicaat-cementvullingen overgelukkig zijn geweest, en herinnert U U ook de resultaten, die later in de practijk aan den dag kwamen?

De heer J. Sanders Ez.: M. d. V.! Een kleine opmerking, die misschien eenigszins buiten de orde is, maar die geloof ik toch wel van eenige waarde is voor de practijk. In het eerste enthousiasme heb ik ook Buckley's pasta gebruikt in een heele serie van gevallen. Ik was niet ontevreden, maar later heb ik het niet meer aangedurfd, en zeker niet na de lezing van den heer Blaauw. Het goed staat in mijn kast en ik denk er niet aan om het te gebruiken. Nu wil ik de collega's eens wijzen op een methode, die niet door mij is uitgevonden, maar die wel veel in toepassing wordt gebracht: ik bedoel de injectie-anaesthesie.

Dat is een methode, die zonder eenig nadeel door den ervaren practicus kan worden toegepast, zoowel de slijmvliesanaesthesie als, waar noodig, de geleidingsanaesthesie.

De Voorzitter: Wanneer niemand meer het woord verlangt, dan dank ik den heer Blaauw nogmaals voor zijn interessante praeparaten en degenen, die aan de discussie hebben deelgenomen, voor hun opmerkingen.